

Ugnius Budvydas

Pagramančio piliakalnio su gyvenviete (23939) vizualinės apsaugos zonos pozonio, Tauragės r.
sav., Pagramančio mstl., Liepų g. 6, 2014 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų

ATASKAITA

Trakai

2014

Turinys

1. Įvadas	3 p.
2. Istoriniai duomenys bei ankstesnių tyrimų apžvalga	3-4 p.
3. Tyrimų aprašymas	4 p.
4. Išvados	5 p.
5. Brėžinių sąrašas	6 p.
6. Brėžiniai	7-9 p.
7. Tyrimų nuotraukų sąrašas	10 p.
8. Tyrimų nuotraukos	11 p.
9. Priedų sąrašas	12 p.
10. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, leidimas	13-22 p.

IVADAS

2014 m. liepos 29 d. šios ataskaitos autorius įgyvendindamas sutartį su pil. Valdu Bajorinu atliko archeologinius žvalgomuosius tyrimus Pagramančio miestelyje (Tauragės r. sav.), Liepų g. 6, projektuojamo 80 m² dydžio priestato vietoje. Kadangi sklypas patenka į Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta (u. k. 23939) vizualinės apsaugos zonos pozonį (žr. priedą Nr. 1), Kultūros paveldo departamento Tauragės teritorinio padalinio reikalavimu minėtame sklype buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai.

Tyrimų tikslas nustatyti ar šiame sklype nėra susiformavęs archeologinių požiūriu vertingas kultūrinis sluoksnis, nustatyti jo chronologiją, surinkti archeologinius radinius. Leidimas vykdyti žvalgomuosius archeologinius tyrimus Nr. LA-265 LR kultūros ministerijos Kultūros paveldo departamento Mokslinės archeologijos komisijos sprendimu 2014-07-22 išduotas archeologui U. Budvydui.

Pagal pateiktą projektą buvo ištirtas vienas šurfas 1x2 m dydžio. Žemės kasimo darbus, lauko fiksaciją, brėžinius braižė, fotonuotraukas darė ir jas maketavo, tirtas vietas topo nuotraukoje atžymėjo tyrimų ataskaitos autorius.

ISTORINIAI DUOMENYS BEI ANKSTESNIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Pagramančio piliakalnis yra to paties pavadinimo regioninio parko teritorijoje, Akmenos upės kairiajame krante, prie jos santakos su Gramančios upeliu (žr. brėž. Nr. 1). Piliakalnis vadinamas Pilaite. Piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje. Iš trijų pusių piliakalnio šlaitai statūs, apie 20 m aukščio. Šiaurėje nuo gretimos aukštumos supiltas apie 3,5 m aukščio, 20 m pločio, apie 25 m ilgio pylimas. Jo išorinis 5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 20 m pločio, 1 m gylio gynybinį griovį. Aikštelė trapecijos formos, 75 m ilgio, 40 m pločio pietinėje pusėje, 25 m – šiaurinėje. Į šiaurę nuo piliakalnio 1 ha plote yra papėdės gyvenvietė. Piliakalnis su senovės gyvenvieta užima 4,4 ha plotą. Nustatytas vizualinės apsaugos zonos pozonis – 3258000 m². Kitapus slėnio yra III–V a. kapinynas (Ringiai), šalimais senovės gyvenvietės ir piliakalnio buvęs kelias į senąsias Lietuvos gyvenvietes – Pūtvę ir Kreivius.

1904 m. piliakalnį žvalgė L. Krzywickis. Senovės gyvenvietėje rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi, pylime – apdegusio molio tinko gabaliukų. 2012 m. piliakalnyje

tyrimus atliko A. Vaitkuvienė. Ištirtas 137 m² plotas, fiksuotas iki 15 cm storio I tūkst. I pusės kultūrinis sluoksnis su grublėtąja ir lygiu paviršiumi keramika¹.

Sklype Liepų g. 6 ar jo aplinkoje anksčiau nebuvo vykdyti jokie archeologiniai tyrimai.

TYRIMŲ APRAŠYMAS

Sklypas Liepų g. 6 yra Pagramančio miestelio centrinėje, jis netaisyklingo trikampio formos, 1500 m² dydžio (žr. priedą Nr. 2). Sklypo pietinė bei rytinė riba ribojasi su Liepų g. Pagramančio piliakalnis su gyvenviete yra apytiksliai 265 m į šiaurės rytus nuo minėto sklypo.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu buvo ištirtas vienas šurfas 1x2 m dydžio (2 m²). Tai sudarė 2,5% nuo viso užstatomo ploto. Šurfas kastas rankiniu būdu, 4 m į rytus nuo gyvenamojo pastato.

Šurfas Nr. 1 (žr. brėž. Nr. 2, 3; nuotr. Nr. 1–4)

Šurfo Nr. 1 centro koordinatės (LKS94) – X 387851,4107; Y 6138330,7088; Z 43,26 m.

Šurfas Nr. 1 1x2 m dydžio (2 m²), 200 cm gylio. Šurfas orientuotas pagal pasaulio šalis, tai yra ilgosiomis kraštinėmis į rytus bei vakarus.

Stratigrafija (brėž. Nr. 2, 3; nuotr. Nr. 1–4). Žemės paviršių sudarė velėna, kuri 5 cm storio (sl.1). Žemiau fiksuotas 15–20 cm storio pilkos maišytos žemės sluoksnis (sl.2; buvusi daržų žemė). Po juo atsidengė 125 cm storio supiltinis niveliacinis XX a. sluoksnis (sl. 3a, b), kurį sudarė molis, žvyras bei pilka maišyta žemė. Pasiėkus 130 cm gylį šurfas buvo padalintas per pusę ir toliau gilintasi tik šiaurinėje šurfo dalyje. Supiltinio niveliacinio sluoksnio apačia pasiekta 156 cm gylyje nuo tyrimo metu buvusio žemės paviršiaus (Habs 41,7 m aukštyje). Sluoksnio apačioje rasta butelio šukė bei fajansinės lėkštės fragmentas (XX a.). Žemiau atsidengė sterilus sąnašinis (?) sluoksnis (sl.4) – baltas smulkus smėlis. Pasiėkus 200 cm gylį nuo tyrimo metu buvusio žemės paviršiaus toliau buvo gręžiama geologiniu grąžtu. 220 cm gylyje pasiektas įžemis – smulkus žvyras (sl.5).

Tyrimo metu vertingas kultūrinis sluoksnis nefiksuotas, radinių turinčių archeologinę ar muziejinę vertę neaptikta.

¹ Vaitkuvienė A., 2013. Pagramančio piliakalnis// Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2012 metais. Vilnius, p. 133-137.

IŠVADOS

1. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo vykdomi Pagramančio miestelyje (Tauragės r. sav.), Liepų g. 6, projektuojamo 80 m² dydžio priestato vietoje. Kadangi sklypas patenka į Pagramančio piliakalnio su gyvenviete (u. k. 23939) vizualinės apsaugos zonos pozonį (žr. priedą Nr. 1).
2. Ištirtas 1 šūrfas 1x2 m dydžio (2 m²). Nustatyta, jog planuojamo statyti priestato vietoje vertingas kultūrinis sluoksnis nesusiformavęs, radinių turinčių mokslinę bei muziejinę vertę neaptikta. Todėl detalieji archeologiniai tyrimai netikslingi. Ateityje prieš vykdant žemės kasimo darbus už projektuojamo pastato ribų tikslinga atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus.
3. Baigus žvalgomuosius archeologinius tyrimus šūrfas buvo užkastas (nuotr. Nr. 4).

Ugnius Budvydas

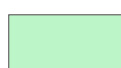
BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

1. Tyrimų vieta. Pagramančio piliakalnio su gyvenviete (23939) vizualinės apsaugos zonos pozonis, Liepų g. 6, Pagramančio mstl., Tauragės r. sav.
2. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu tirta šurfo vieta.
3. Šurfo Nr. 1 rytinės sienelės pjūvis.

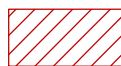

0 62,5 125 250 375 500
M

Sutartiniai ženklai

Pagramančio piliakalnis su gyvenvieta

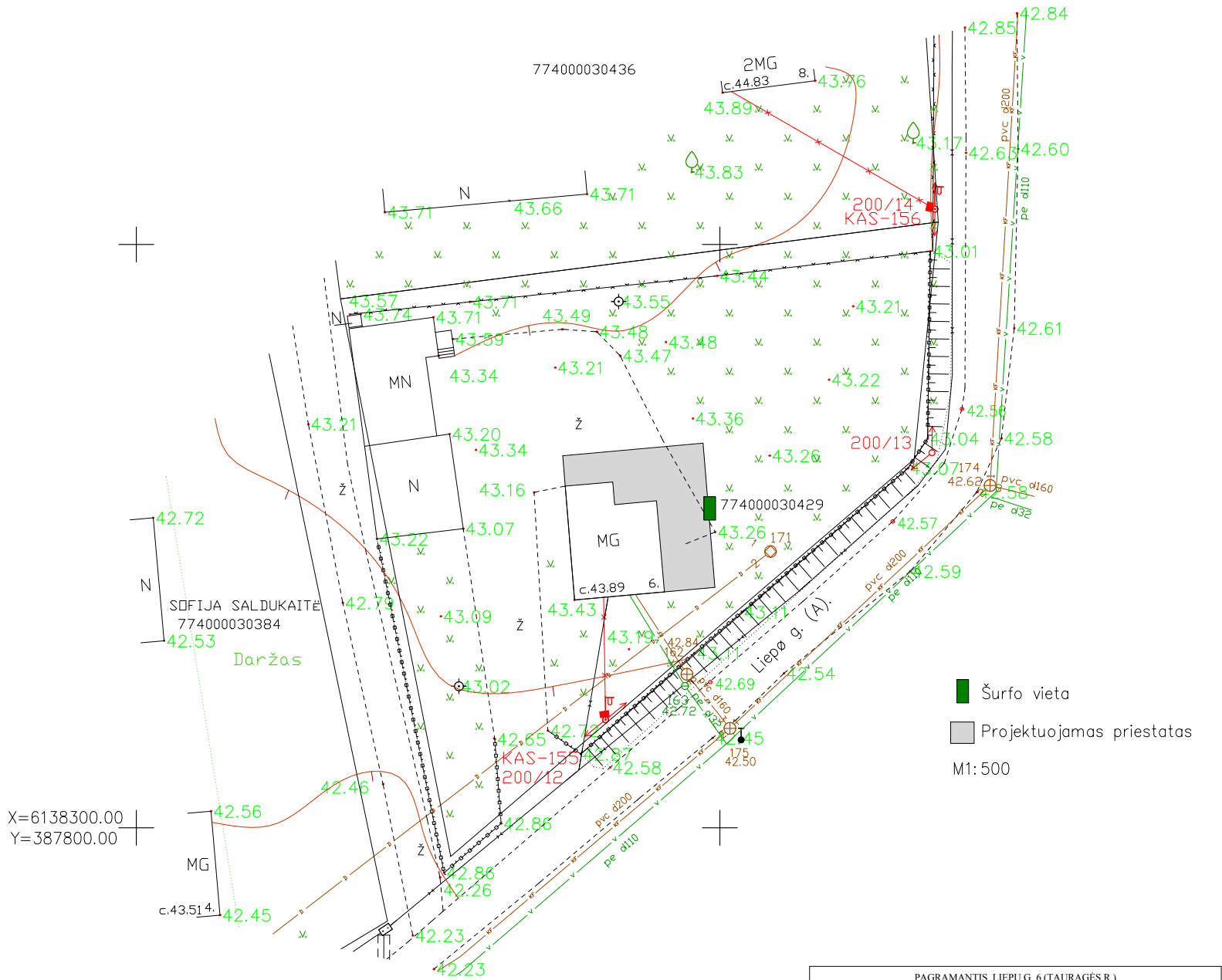

Vizualinės apsaugos zonos pozonis

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vieta (Liepų g. 6, Pagramantis)

37/47-0132

■ Šurfo vieta
 Projektuojamas priestatas
M1:500

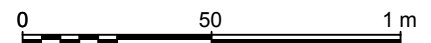
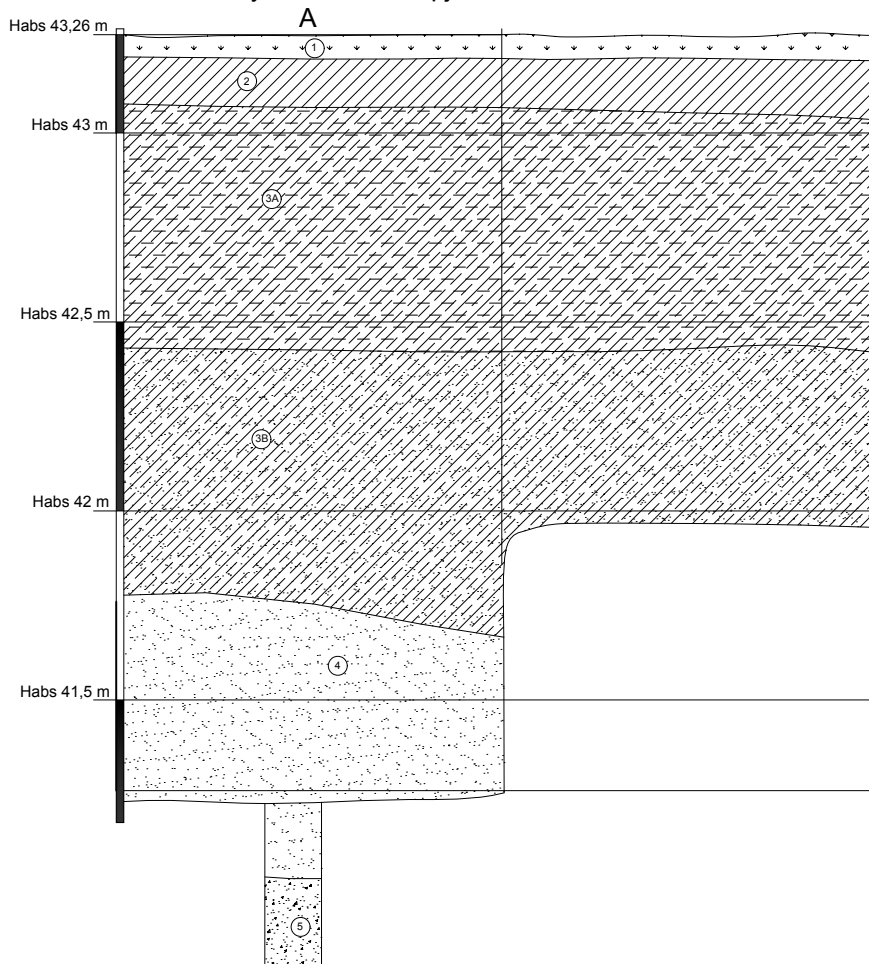
PAGRAMANTIS, LIEPŲ G. 6 (TAURAGĖS R.)			
DARBO PAVADINIMAS	DETALIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		
DARBO VADOVAS	UGNIUS BUDVYDAS	BREŽ. NR.	MASTELIS
BREŽINĖ BRAIŽE	UGNIUS BUDVYDAS	2	2014 10 26

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta (23939)
vizualinės apsaugos zonos pozonyje, Liepų g. 6, Pagramančio mstl., Tauragės r.
sav.

Sutartiniai ženklai

- Velėna
- Pilka maišyta žemė
- Pilka maišyta žemė su moliu (XX a. supiltinis sluoksnis)
- Pilka maišyta žemė su smėliu (XX a.)
- Baltas sąnašinis smėlis (įžemis)
- Smulkus žvyras (įžemis)

Šurfas Nr. 1. Rytinės sienelės pjūvis

PAGRAMANTIS., LIEPŲ G. 6 (TAURAGĖS R., 2014 M.)

DARBO PAVADINIMAS		ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		
DARBO VADOVAS	UGNIUS BUDVYDAS	BRĖŽ. NR.	MASTELIS	DATA
BRĖŽINĮ BRAIŽĖ	UGNIUS BUDVYDAS	3	1:20	2014 10 30

TYRIMŲ NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Nuotr. Nr. 1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vieta – Pagramantis, Liepų g. 6.
2. Nuotr. Nr. 2. Šurfo Nr. 1 vieta.
3. Nuotr. Nr. 3. Šurfo Nr. 1 R sienelės pjūvis.
4. Nuotr. Nr. 4. Užkastas šurfas Nr. 1.

Nuotr. Nr. 1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vieta - Pagramantis, Liepų g. 6.

Nuotr. Nr. 2. Šurfo Nr. 1 vieta.

Nuotr. Nr. 3. Šurfo Nr. 1 R sienelės pjūvis.

Nuotr. Nr. 4. Užkastas šurfas Nr. 1

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas.
2. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų leidimas.

Valdas Bajorinas
Bajži
2014-07-14

Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų, Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta
(23939) vizualinės apsaugos zonoje, Liepų g. 6, Pagramančio mstl., Tauragės r. sav.,
projektas

Tyrėjas: Ugnius Budvydas

tel.: 867289893

Užsakovas: VALDAS BAJORINAS

tel.: 8639 15112

2014 m. liepos 14 d.

Aiškinamasis raštas

Įvadas. Pagramančio miestelyje, Liepų g. 6, projektuojamas 80 m² dydžio priestatas. Kadangi sklypas patenka į Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta (u. k. 23939) vizualinės apsaugos zonos pozonį, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Tauragės teritorinis padalinys pareikalavo atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Sklypas yra miestelio centrinėje dalyje, jis netaisyklingo trikampio formos, 1500 m² dydžio. Sklypo pietinė bei rytinė riba ribojasi su Liepų g. (žr. priedą Nr.1). Pagramančio piliakalnis su gyvenvieta yra apytiksliai 265 m į šiaurės rytus nuo minėto sklypo. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų užsakovas Valdas Bajorinas.

Pagramančio piliakalnis yra to paties pavadinimo regioninio parko teritorijoje, Akmenos upės kairiajame krante, prie jos santakos su Gramančios upeliu. Piliakalnis vadinamas Pilaite. Iš trijų pusių piliakalnio šlaitai statūs, apie 20 m aukščio. Š nuo gretimos aukštumos supiltas apie 3,5 m aukščio, 20 m pločio, apie 25 m ilgio pylimas. Jo išorinis 5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 20 m pločio, 1 m gylio gynybinį griovį. Aikštelė trapecijos formos, 75 m ilgio, 40 m pločio P pusėje, 25 m – Š. Į Š nuo piliakalnio 1 ha plote yra papėdės gyvenvietė. Piliakalnis su senovės gyvenvieta užima 4,4 ha plotą. Kitapus slėnio yra III–V a. kapinynas (Ringiai), šalimais senovės gyvenvietės ir piliakalnio buvęs kelias į senąsias Lietuvos gyvenvietes – Pūtę ir Kreivius. Pasiiekiamas iš Tauragės – Šilalės plento Pagramantyje, priešais Akmeną pasukus į dešinę (ŠR) Kreivių keliu ir pavažiavus 400 m (yra dešinėje, į R, keliui kylant į kalną).

1904 m. piliakalnį žvalgė L. Krzywickis. Senovės gyvenvietėje rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi, pylime – apdegusio molio tinko gabaliukų. 2012 m. piliakalnyje tyrimus atliko A. Vaitkuvienė. Iširtas 137 m² plotas, fiksuotas iki 15 cm storio I tūkst. I pusės kultūrinis sluoksnis su grublėtąja ir lygiu paviršiumi keramika¹.

Tyrimų tikslas. Atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus projektuojamo priestato vietoje (žr. priedas Nr. 2), fiksuoti aptiktus kultūrinius sluoksnius, nustatyti jų chronologiją ir archeologinę vertę, surinkti archeologinius radinius.

¹ Vaitkuvienė A., 2013. Pagramančio piliakalnis// Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2012 metais. Vilnius, p. 133-137.

Tyrimų apimtys ir metodika. Projektuojamo priestato vietoje bus atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, kurių metu bus iškastas vienas šurfas 1x2 m dydžio (2 m²). Šurfas bus kasamas iki žemio kastuvais ir mentelėmis, bus naudojamas metalo detektorius. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu taip pat dalyvaus archeologas V. Juškaitis.

Ankstesnių tyrimų apžvalga. Sklype Liepų g. 6 bei jo aplinkoje ankščiau nebuvo vykdyti archeologiniai tyrimai.

2014 07 15

U. Budvydas

Priedai:

Priedas Nr. 1. Situacijos planas. Sklypo vieta, paminklų ribos.

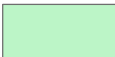
Priedas Nr.2. Sklypo planas. Planuojamo šurfo vieta.

Priedas Nr.3. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vieta.

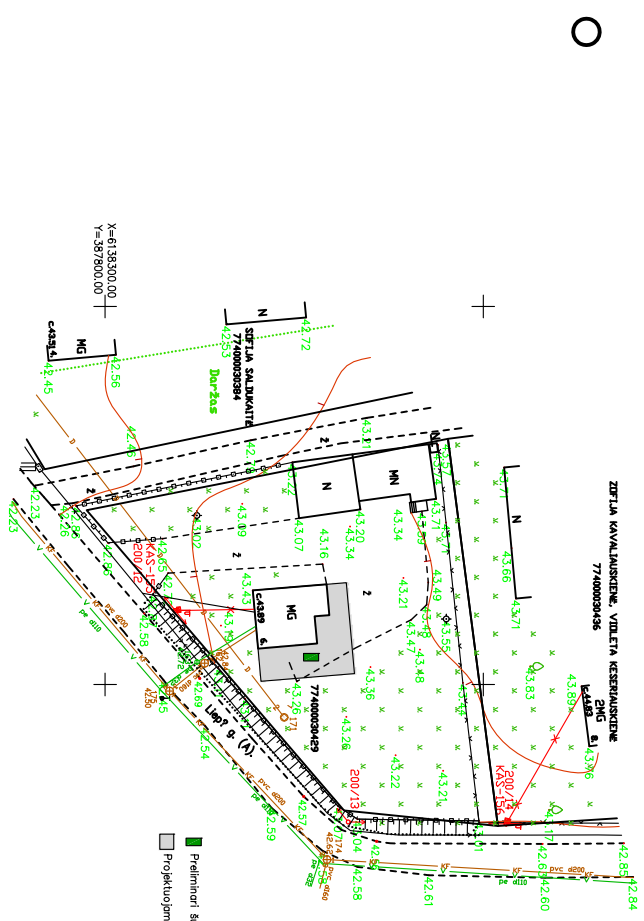
0 62,5 125 250 375 500
M

Sutartiniai ženklai

 Pagramančio piliakalnis su gyvenvieta

 Vizualinės apsaugos zonos pozonis

 Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vieta

PARĒBĒOS	VĒPAVABOZĀ	PARĀSĀS	A. ČUJKOS INDIVIDUĀLI ŽIVON?			
			Kvalifikācijas pabeigšanas Nr. 10KV - 642, Izdošanas datums 2012-01-04			
Žm. savienības	A.Čuuka	OBJEKTS	Liep? g. 6. Pagaromānčio mstl., Tourog?šs r. sov.			
		UZSAKOVS	Vaidas Bojorinas			
		MASTEĻS NR.	LAPĀ NR.	LAP? SK.	DATA	
Situācijas plāns			1:500	1	1	2014-05-22

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vietą - Liepų g. 6, Pagramantis.

Ugnius Budvydas

(tyrėjo vardas, pavardė)

Tel. 867760577; el. paštas ugniusbud@gmail.com

(adresas pašto korespondencijai siųsti, telefonas, el. pašto adresas)

Kultūros paveldo departamentui
prie Kultūros ministerijos

PRAŠYMAS IŠDUOTI LEIDIMĄ ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2014 m. liepos 14 d.

Prašau išduoti man, Ugniui Budvydui, atestato išdavimo data 2010 05 21, Nr.1331

(vardas, pavardė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato išdavimo

data ir Nr. arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

leidimą atlikti Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta (23939) vizualinės apsaugos zonos

(numatomos tirti vietos pavadinimas,

pozonyje, Liepų g. 6, Pagramančio mstl., Tauragės r. sav., žvalgomuosius archeologinius tyrimus

unikalus kodas Kultūros vertybių registre, adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

Archeologinius tyrimus numatoma atlikti 2014 liepos 28 – lapkričio 30 d.

(pradžios ir pabaigos terminai)

Archeologinių tyrimų užsakovas Valdas Bajorinas

(vardas, pavardė ar juridinio asmens pavadinimas,

tel. 863915112

adresas pašto korespondencijai siųsti, telefonas, el. pašto adresas)

Archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu sudaroma archeologų grupė):

(vardai ir pavardės, telefonai susisiekti)

Informacija apie tyrimams atlikti būtinų sąlygų užtikrinimą

(pildoma, jeigu tyrimus

numatoma atlikti po einamųjų metų lapkričio 30 dienos arba esant neigiamai oro temperatūrai, arba įšalusiam gruntui)

Informacija, ar leidimo atlikti archeologinius tyrimus prašoma skubos tvarka

(nurodomos Leidimų atlikti archeologinius tyrimus išdavimo tvarkos aprašo

35.1 arba 35.2 punktuose numatytos aplinkybės)

Tyrėjo pasirenkamas bendravimo su Mokslinės archeologijos komisijos sekretoriumi dėl leidimo atlikti archeologinius tyrimus išdavimo būdas: ugniusbud@gmail.com

(pasirinktinai nurodomas elektroninis paštas, arba faksas, arba adresas pašto korespondencijos siuntoms gauti, arba kitas būdas)

PRIDEDAMA:

1. Archeologinių tyrimų projektas su priedais, __6__ lapai.
 2. Kiti pridedami dokumentai _____
-

(parašas)

Ugnius Budvydas

(vardas, pavardė)

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS**

LEIDIMAS ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2014-07-22

(data)

Nr.

Vilnius

LA-265

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) 18 straipsnio 6 dalimi, šis leidimas išduotas

Ugniui Budvydui, 2010-05-21, Nr. 1325,

(tyrėjo vardas, pavardė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato išdavimo data ir Nr.

arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

atlikti:

Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta(23939) apsaugos zonos,

(numatomos tirti vietos pavadinimas, unikalus kodas Kultūros vertybių registre,

Tauragės r. sav., Pagramančio mstl., Liepų g. 6,

adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

žvalgomojus archeologinius tyrimus

pagal archeologinių tyrimų projektą:

Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų, Pagramančio piliakalnio su gyvenvieta (23939) vizualinės apsaugos zonoje, Liepų g. 6, Pagramančio mstl., Tauragės r. sav., projektas, 2014-07-22

(projekto pavadinimas, aprobavimo data)

archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu grupė sudaroma):

(vardai, pavardės)

(antra pusė)

Papildomi paveldosaugos reikalavimai archeologinių tyrimų metu :

Leidimas galioja iki 2014-11-30
(metai, mėnuo, diena)

Leidimo galiojimas pratęstas iki _____
(metai, mėnuo, diena)

Apskaitos, paveldotvarkos planavimo
skyriaus vyriausioji specialistė _____ Ieva Bartminaitė
(leidimą išdavusio tarnautojo pareigų pavadinimas) (parašas) (vardas, pavardė)

_____ A. V. _____
(leidimą galiojimą pratęsusio tarnautojo pareigų pavadinimas) (parašas) (vardas, pavardė)

Leidimas taip pat tyrėjui suteikia teisę naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrėjas archeologinių tyrimų metu ir juos atlikęs privalo laikytis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-538 (Žin., 2011, Nr. 109-5162), Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. ĮV-259 (Žin., 2005, Nr. 80-2927), Kultūros paveldo objektų ar vietovių apžiūros, būklės fiksavimo ir tyrimo atlikimo užtikrinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. ĮV-240 (Žin., 2005, Nr. 76-2766), Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų metu rastų archeologinių radinių perdavimo muziejams taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ĮV-66 (Žin., 2005, Nr. 30-960), Leidimų atlikti archeologinius tyrimus išdavimo tvarkos aprašo, kitų teisės aktų nustatytų paveldosaugos reikalavimų ir šiame leidime nustatytų papildomų paveldosaugos reikalavimų.